

FÜRED-NAPLÓ

Füred-napló. Miért nem Napló-füred? Vagy egyenesen Balatonfüred? Bé-füred – ahogy a kis kalauz mondta a vonaton, aki hangosan kiabálta valamennyi balatoni állomás nevét. Lassan jutott célba nyaralóvonatunk, de tán nem lassabban, mint manapság. '58 volt, nyár, augusztus. Három hétre utaztunk Füredre. Három hét, gondosan előre lelevezve a vendéglátónkkal, a háziakkal, akik kiadták a tiszta szobájukat, míg ők ketten – középkorú házaspár – addig a nyári konyhában húzták meg magukat.

Izgatottan vártam az érkezést. Már az is nagy újdonságnak számított, hogy taxival mentünk Pestről a Délibe a csomagokkal, a Fővárosi Autótaxi Vállalat Skodájával, át a Lánchídon, Alagúton. Gőzmozdony vitt, már nem féltém tőle, persze nem is láttam, ugyanis a szerelvény végére szálltunk, bölcs előrelátással, merthogy Füreden majd hátul lesz az állomás. Az a régi épület még ma is áll, és sokkal szebb, mint a modernnek csúfolt, üresen álló alumínium-hodály, amely a sínek mentén éktelenkedik.

Láttam már a Balatont. Három évvel korábban nyaraltunk Széplakon, a déli parton, úgyhogy nem hazudhatom, bármennyire szeretném is, hogy Fürednél láttam meg először a magyar tengert. Hát nem. Széplakon, Alsón vagy Felsőn, nem emlékszem már, várt minket Juliska néni. Idős paraszttasszonynak tűnt a szememben, olyannak látszott, mint kisgyerekkori vidéki nyaralásaink öregjei, Tinnyén és Fülöpszálláson. A fejkendő százévesse tette, közben talán egyidős lehetett anyámmal. Kis kertje volt, s a kertben egy karóhoz kötve Muci, a kecske legelészett, aki friss tejet adott. Gyanakodva ittam, pedig jó szívvel adta. Nem a kecske – Juliska néni.

Füreden nem volt kecske, de angol vécé sem. Fönn laktunk a faluban, a szemben lévő telken állott a budi, azt látogattuk szükségképpen. Sok volt a légy, a lámpára aggatott ragacspapír lógott védekezésül ellenük. Zsíros kenyérből és kávéból állt a reggeli, minden áldott nap azt kaptunk, beleszámított a szoba árába.

Naponta lebuszoztunk a partra, a szív-kórház kertjébe. Ott állt a gomba, be lehetett vásárolni, nagy választék ugyan nem volt, de kockasajt és kifli mindig akadt, meg Varázsbolt nevű csokis szelet. Péksüteménnyel a háziak is elláttak. Feri bácsi egy sütőüzemben dolgozott, s mindig hozott jó illatú kenyeret, császárszemlyét, sőt, egyszer sósperecet.

Ültünk a parkban, és semmit se csináltunk. Anyám

néha befizetett a kórház kádfürdőjébe, ha már nagyon unta a lavóros mosakodást. A Balaton szinte szóba sem jött, talán ha egyszer merítkeztünk meg a tóban, hosszán gyalogolva, dombon-völgyön át a hajógyár melletti szabadstrand felé.

Bámultuk a tavat. „Gyilkos tó ez”, hagyta el anyám száját a kegyetlen mondat. Nem értettem. Aztán elmagyarázta, hogy pár évvel korábban miféle hajóbaleset történt itt. Titokban tartották, agyonhallgatták, nem beszéltek róla, hogy feldőlt egy kirándulókkal teli hajó, mert mindenki az egyik oldalára tódult vitorlásversenyt nézni. Sokan nem tudtak úszni, és a viszonylag sekély vízbe fulladtak bele.

Több se kellett nekem: én se tudtam úszni. Féltem is kicsit, nemrég belelöktek a Gellért pezsgőfürdőjébe, fulladoztam benne. De azért szép volt a Balaton, már három éve, Széplakon is szép. Ott egy hosszú stégen hevert a jónép, és valamilyen hangszóróból folyton a „Két kicsiny fehér balettcipő” dallamai áradtak. Mint korábban az általam néprádióból a Rákosi- meg Gerő-beszédek, most ez a tiltott dallam sugározta tele a ragyogó napfény híveit a mólón, az árnyas parti sétautakon, mindenütt. Chaplin dala, mondták, csak a filmet nem mutatták be.

Füreden mentünk moziba is. A pesti Corvint, meg Urániát látott gyereklelkem nagyot csalódott. Már az megdöbbenett, hogy nincsenek székek. Billegő lócákra kellett letelepednünk, és a vászon tényleg úgy nézett ki, mintha csak háziasszonyunk vasalta volna ki sebtében. Amikor vetítés közben felgyulladt a villany, azt hittem, elszakadt a film. Vártam, hogy füttyögjenek, ahogy Pesten szokás, de a nézők nyugodtan ültek. Tudták ugyanis, hogy egy géppel vetítenek, és a tekerics cseréje elvesz két-három percet. A lófejű francia színész volt a főszereplő, bizonyos Bonifác, valami áruházi detektív, aki titokban alvajáró, de maga sem tud róla.

Alvajárók voltunk mind, jegyzem ide, éppen félévészázad késéssel. Alvajárók, akik kussoltak. Pár héttel korábban végezték ki, vagy inkább gyilkolták meg, a magyar miniszterelnököt, de evvel senki sem törődött különösebben. Szinte ki sem ejtették a nevét. Annál inkább téma volt, hogy kiestünk a futball-vébén, hiába vertük meg 4-0-ra Mexikót, az európai csapatokkal nem bírt '56-ban meggyengült válogatottunk. Anyámék is hallgattak, legalábbis előttem nem beszéltek politikáról. Cirkuszba vittek inkább. Nem a Balatonon, Pesten. A lipótvárosi Duna-part egyik üres telkén svéd sátorcirkusz vendégeskedett. Rühelltem nagyon, de vittek és mentem. Tűsz lettem az életüket kockáztató artisták, kopott bundájú vadállatok és fásult idomárikaik programjában.

Akkor már inkább a Balaton, itt Füreden, az augusztusi esték, mikor a ház elé kitett kis székeken ülve bámultuk az eget, lesve a hulló csillagokat. Nem tudtam, milyen sokára látom majd újra a tavat. Anyámmal például ezután már soha. Majd évek múlva, évtized múlva, MÁV-szabadjeggyemmel, frissen vásárolt fényképezőgéppemmel nyakamban, egy világhírű magyar szobrász kiállítását nézve-fotózva a tihanyi apátságban, azt híve, hogy a Balaton legszebb részén járok – nem látva még Badacsony hegyét, nem kóstolva levét; és nem ismerve még Szigligetet sem, azt a szerelmes vidéket, és azt a Házat, ahol ezeket a sorokat billentyűzöm.

Füredre, nosztalgiaízni, '85-ben jöttem újra. Bejártam, bejártuk, nem anyámmal, aki akkor már nem élt, hanem kedvesemmel a gyerekkori színhelyeket. Megvolt a falu, megvolt a ház, a budít lebontották, építettek a helyére valamit, de a girbegurba, emelkedő utcácska őrizte a szegénységet. Nem kopogtattam be, feszélyezett, hogy mit mondanék az alkalmasint ismeretlen ajtónyitónak. Ki vagyok? Mit akarok? Gyanús alak. Nem kötünk biztosítást. Vagy a tanácstól jött? Mi dolgunk vele? Nem kértünk segílyt.

Segély nekem kéne, aki magamat keresem, gyerekkori enmagam, aminek, egyesek szerint, semmi értelme. Előre kell nézni, punktum.

Ha meg előre nézek, már a Lipták-házat látom. Megint egy bő évtized. Puhul, majd omlik az a rendszer, jön egy másik helyette.

S jön megint Füred. Széplakra soha nem mentem vissza – Füred visszavonz.

Megnyílik a „fordítóház”, Lipták Gábor átalakított egykori villája helyén. Salvatore Quasimodo, Robert Graves, Örkény István, Déry Tibor és sok más Füred-szerelmes – tágítsuk a kört – Balaton-szerelmes szelleme lebegi be a helyet. Tanúsíthatom: a szerelem szelleme is jelen van itt.

Mikor először időztem benne, meglátogatott kíváncsi kedvesem, aki már rég több, s csak az alliteráció kedvéért „kedves”, s mindenáron le akarta vetni a cipőjét. Talán nem is a megtiszteltetés, elődök lába nyomának becsülése, hanem egészen profán okok miatt. Nem jött össze. Becsomózódott a fűzője. Úgy maradt, cipőstül. Holott öltözeke egyébiránt már csupán ebből a megbokrosodott, önálló életet követelő lábbeliből állott. De nem bántuk. Cipőben szerettük Füredet. És egymást.

